

D.J. ZANDBERGEN

OCH HARTEN GEOPEND

Kerk in Uni op Papua, aan de rivier de Manggeno (2008).

Bijeenkomst in Boma aan de rivier de Mapi in het zendingsgebied van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt op Papua, in het oosten van Indonesië (1977).

onbevangen gebruik van magische krachten. En, vraagt diezelfde lezer, zou de dood van de jongen geen straf zijn geweest voor Elisa, de mogelijke vader?

En waarom reageren de luisteraars daar uitgelaten bij een preek over Jezus die in Getsemane een heel leger in het stof doet bijten? Deze heldendaad is belangrijker nieuws dan Jezus' kruisdood. Bovendien zet Hij door zijn opstanding uit de dood de onzichtbare krachten van demonen, voorouders en bezwingingen te kijk. Zo'n messias – graag. Liever Pasen dan Goede Vrijdag.

En, hoe absurd toch, dat ja ook altijd ja moet betekenen, Jacobus 5, vers 12? En is Jezus niet hondsbrutaal als hij nota bene tegen zijn moeder zegt: 'Mevrouw, wat heb ik met u te maken!', Johannes 2, vers 4?

Het zijn slechts speldenprikken van een totaal andere manier van lezen, denken, beleven en verwachten. Het juridische karakter van de Heidelbergse over schuldvergeving, hoe bijbels ook, glijdt volstrekt langs de ervaren problemen heen.

Het evangelie wordt pas echt gecommuniceerd als de diepte van identiteitsverlies in een schaamtecultuur of de wurggreep van de diepe machteloosheid van de angstcultuur wordt verstaan. Dan biedt het opnieuw onder woorden brengen pas echt de bevrijdende geloofservaring en wordt de weg geopend voor herformulering van het christelijk geloof.

Dit urgente proces van recontextualisatie, ook in Indonesië, is met veel struikelen van de kant van zendelingen op gang gekomen. Via hun werk heeft God de harten van veel mensen

geopend voor een nieuwe kijk op de werkelijkheid.

Dat gebeurde ondanks de koloniale trekken van de zending in de organisatie van de Indonesische kerken. Het zij met schaamte erkend.

blunderend

Tegelijk was het door deze vaak blunderende zending heen dat het Goede Nieuws mensen wist te bevrijden uit de mega-koloniale greep van de duivel. De ongekende verlossing van het totale leven uit schuld, schaamte en angst is de blijvende gedeelde blijdschap van christenen in Nederland en Indonesië. Daarmee dringen we, naar Efeze 3, vers 18, samen dieper door in Gods liefde. Omdat ook Indonesië pas in Christus echt van elke vorm van kolonialisme is bevrijd. <

COLUMN

Paul van Geest is hoogleraar kerkgeschiedenis in Tilburg en hoogleraar economie en theologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij schrijft elke maand een column.

PAUL VAN GEEST nd.nl/columns

KERK EN KLIMAAT

De Amerikaanse econoom Milton Friedman verwachtte veel van het vrijemarktkapitalisme. Hij dacht dat de vrije markt de meeste mensen veel meer welvaart zou bezorgen dan een door de overheid gestuurde economie, zoals in het communisme. Hij ontwikkelde ook de hypothese dat het consumptiepatroon van mensen vooral beïnvloed wordt door verhoging of verlaging van hun permanente inkomen. Tijdelijke veranderingen in inkomen hebben dus weinig invloed op het gedrag van de rationele consument, en structurele veranderingen juist veel, is het idee. Friedman was bijzonder invloedrijk: president Ronald Reagan stond onder zijn directe invloed en in 1976 kreeg hij zelfs de Nobelprijs voor de economie.

Friedman bleef niet gevrijwaard van kritiek. Geleerden wreven hem later aan dat hij te weinig rekening had gehouden met beperkende factoren van biologische, chemische of anderszins fysieke aard. Hij had dan ook weinig op met de Club van Rome, die in 1972 in een rapport erop wees dat hulpbronnen als olie, gas, steenkool, fosfor eindig waren. De Club van Rome voorspelde dat in 2050 deze bronnen eenvoudig zouden zijn uitgeput en de markt er dus niet meer over zou kunnen beschikken.

belachelijk idee

Friedman vond dit een belachelijk idee. Hij verweet de leden van de Club van Rome dat zij niets begrepen van de markt. Maar inmiddels is wel gebleken dat hij ook iets over het hoofd zag: namelijk dat ongebreidelde consumentisme van degenen met vermogen heeft geleid tot roofoverval op moeder aarde, en dat hulpbronnen toch echt uitgeput gaan raken in de nabije toekomst.

Wat doe je tegen deze uitputting? Eind oktober stond deze vraag centraal op een conferentie van de Resource Wende in het Tropenmuseum in Amsterdam. Er zaten economen en

Wie laat zijn kwetsbare broertje nu stikken?

ecologen van naam en faam. In de geest van de Club van Rome spraken zij uitvoerig over veranderingen in het klimaat, mede door het consumentisme; over circulaire economie, biodiversiteit, veranderingen in de oceaan, voedselindustrie, energie en infrastructuur. Een beetje tot onze verbazing werden mijn goede collega prof. dr. Kees van de Kooi en ik ook uitgenodigd om namens de Raad van Kerken te spreken in de grote zaal. Verbaasd waren we omdat wij niet meten hoeveel grondstoffen er nog aanwezig zijn of hoeveel afval er in oceanen zweeft en op basis hiervan prognoses maken over de leefbaarheid van de aarde in 2040. Toch werden we niet met pek en veren de zaal uitgedragen toen wij theologische hulpbronnen aanboorden om onze visie op de schaarste van biologische hulpbronnen te geven. Ik kon putten uit de encycliek *Laudato si'* van paus Franciscus. Zeker: de paus baseert zich op onderzoek van anderen als hij spreekt over het verlies aan biodiversiteit door de vernietiging van tropische wouden en de verzuring van de oceanen door onze industrie. Zelfs in de zaal waren er geleerden die deze processen beter beschreven dan de paus ooit zou kunnen. Waarom dan toch *Laudato si'* besproken? Dat is omdat de paus eigenlijk het meest confronteert.

rijke broer en zus

De paus is zich ervan bewust dat de spelregels in een gezin anders zijn dan die in de handel. Als ik in mijn gezin beleefd om koffie vraag, weet iedereen dat ik er niet voor hoeft te betalen. Maar als ik in een winkel om koffie vraag en wegloop zonder te betalen, is dat een misdaad. Hier gelden voor het privé domein en het publieke domein verschillende regels.

Wat de paus nu in *Laudato si'* doet, is de regels die in het privé domein gelden, ook in het publieke domein toepassen. Hij noemt de aarde een gemeenschappelijk huis. Hij noemt iedereen op aarde lid van een en dezelfde familie. Zo worden de rijke broer en zus zich veel en veel meer bewust van hun verantwoordelijkheid voor de arme tak van de familie. Of we elkaar nu goed kennen of niet in de mensenfamilie: we staan tot elkaar in een persoonlijke relatie. En wie laat in Godsnaam zijn kwetsbare broertje of zusje nu stikken? Friedman raakte het hoofd; de paus het hart.